

U-Talent workshop

Lesgeven over terrorisme: (hoe) maak je leerlingen minder bang?

Maxine Herinx & Lotte Kruitwagen

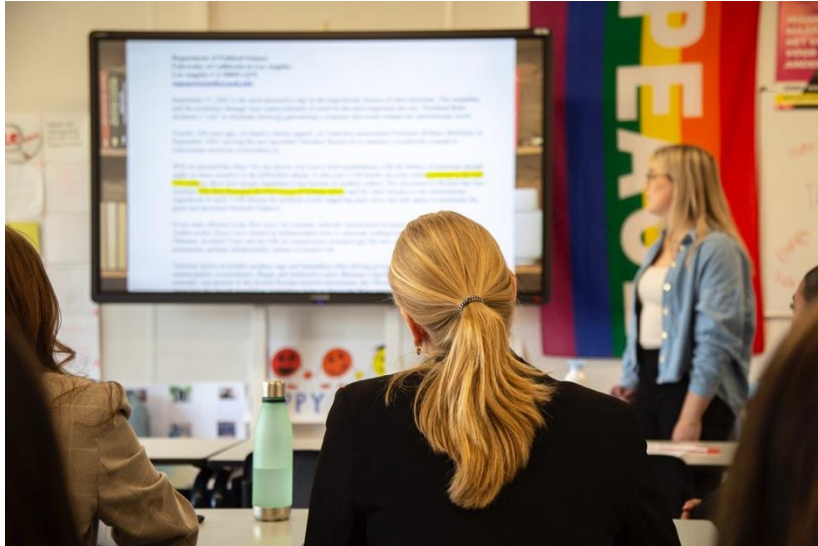
TerInfo

Wat is TerInfo?

- Van terrorisme naar **disruptieve momenten**
- Docenten ondersteunen bij het bespreken van **conflict** en **crisis**
 - Kennisbank
 - Lesmateriaal
 - Lesbrieven
- po, vo, mbo, hbo
- Van pilot tot programma

Doel onderzoek

Onderzoek naar de impact van TerInfo's workshop 'Wat is terrorisme?' op de angst van leerlingen

- 🔍 Indicaties welke delen van de workshop/mechanismen bijdragen aan het afnemen van de angst

Dataverzameling

- Een groep **pretest-posttest**
- **Mixed methods** (vragenlijst & interview)
- Open, gesloten en evaluerend
- Deelnemers: **390** (/601) leerlingen, 12-19 jaar
- **28** klassen, 10 scholen
- **20** aanvullende interviews
- Diverse **niveaus** middelbare scholen

Wat is terrorisme?
GOLVEN VAN TERRORISME: VAN VROEGER TOT NU • WORKSHOP 1

*** UITDAGEND

Overzicht activiteiten

50 MINUTEN • WAT IS TERRORISME?

Tijd	Activiteit	Wat doen leerlingen?	Wat doet docent?
Start (5 min.)			
0-5 min.	Introductie + voorkennis ophalen	Luisteren naar docent + maken klasikaal een woordboek	Legt uit wat de leerlingen gaan doen vandaag + organiseert woordboek
Optioneel: 10 min.	Introductie n.a.v. een aanslag	Bespreken de aanslag	Leidt klassikale discussie over de aanslag + introduceert workshop
Kern (40 min.)			
5-20 min.	Wat is terrorisme?	Luisteren naar uitleg + stellen en beantwoorden vragen	Geeft uitleg over terrorisme en multiperspectiviteit + stelt en beantwoordt vragen
Optioneel: 5 min.	Willem van Oranje	Luisteren naar uitleg over Willem van Oranje	Geeft indien nodig korte toelichting op wie Willem van Oranje was
20-35 min.	Vraag 1: Hoe oud is terrorisme?	Bediscussieren de vraag + noemen argumenten + beantwoorden vragen + luisteren naar docent	Geeft uitleg over de gouden theorie + beantwoordt vragen van leerlingen en vraag 1
35-40 min.	Vraag 2: Neemt het aantal terroristische aanslagen wereldwijd toe of af?	Bediscussieren de vraag + noemen argumenten + beantwoorden vragen + luisteren naar docent	Geeft uitleg over figuur 1 t/m 3 + beantwoordt vragen van leerlingen en vraag 2
40-45 min.	Vraag 3: Hoeveel terroristische slachtoffers zijn er in Nederland gevallen sinds 2000?	Bediscussieren de vraag + noemen argumenten + beantwoorden vragen + luisteren naar docent	Geeft uitleg over terrorisme-bezetting in Nederland + beantwoordt vragen van leerlingen en vraag 3
Afsluiting (5 min.)			
45-50 min.	Afsluiting	Luisteren naar de uitleg + stellen laatste vragen	Behandelt testdoelen + sluit de les af + stelt afsluitende vragen
Optioneel: 30-50 min.	Optionele verrijksopdracht 1: Perspectieven op terrorisme: arabia en Marokko	Luisteren naar de uitleg + doen onderzoek + bereiden presentatie voor + bespreken opdracht na	Verdeelt klas in vier groepjes + geeft uitleg + beoordeelt presentaties + besprekt opdracht na met de klas
Optioneel: 25 min.	Optionele verrijksopdracht 2: Terrorismen rondom de wereld	Zoeken informatie op +ullen individueel of in tweetalsten antwoordblad in + bespreken opdracht na	Deelt antwoordbladen uit + legt opdracht uit + besprekt antwoorden na

Wat gaan we vandaag doen?

❖ Wat is terrorisme?

- ❖ Definitie
- ❖ Quiz

❖ Terrorisme in drie vragen

- ❖ Hoe oud is terrorisme?
- ❖ Neemt het aantal aanslagen wereldwijd toe of af?
- ❖ Hoeveel terrorismeslachtoffers zijn er in Nederland gevallen sinds 2000?

❖ Onderzoek

- ❖ Resultaten
- ❖ Wat zegt dit voor andere onderwerpen?

Wanneer?

Waarom?

Waar?

**Wat is
terrorisme?**

Wie?

Hoe?

Wat is terrorisme?

- ❖ De politiek dwingen iets te doen/niet te doen
- ❖ Dreigen met/plegen van geweld
- ❖ Vanuit verschillende doelen & ideologieën
- ❖ Intimideren, provoceren, mobiliseren

Ideologie

Ideeën over hoe
de samenleving er het beste
uit kan zien

Is dit terrorisme?

Terroristen plegen **extreem geweld** voor een **groter doel** en willen mensen **bang maken**.

Plofkraken worden gepleegd om geld te verdienen. Er vallen vaak geen gewonden.

Is dit terrorisme?

NOS NIEUWS · BUITENLAND · ZA 14 MEI, 22:13 · AANGEPAST ZO 15 MEI, 10:44

Man schiet 10 mensen dood bij supermarkt VS, waarschijnlijk racistisch motief

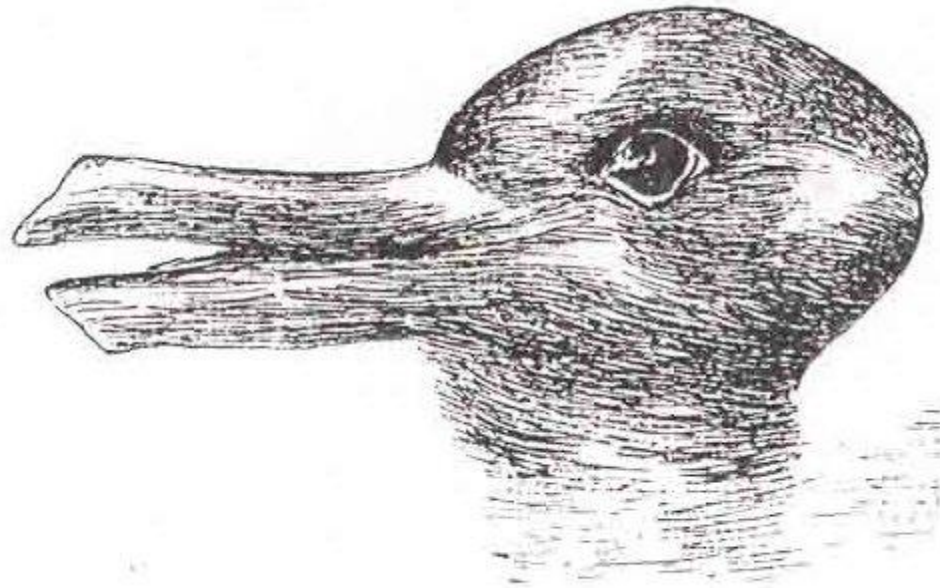
Is dit terrorisme?

**Misdaadverslaggever Peter R. de
Vries neergeschoten in
Amsterdam**

Is dit terrorisme?

**Explosie bij GGD-teststraat
Bovenkarspel, politie gaat uit van
gerichte actie**

Het ligt eraan hoe je er naar kijkt ...

Willem van Oranje

Willem van Oranje: Held!

Willem van Oranje: Terrorist?

- ❖ Willem van Oranje is leider van gewelddadige opstanden
- ❖ De opstandelingen dwingen de Spaanse heerser om zijn houding te veranderen
- ❖ Er wordt geweld, moord, en marteling gebruikt om het doel te bereiken
- ❖ Mensen worden bang gemaakt
- ❖ Opstandelingen willen zoveel mogelijk aanhangers

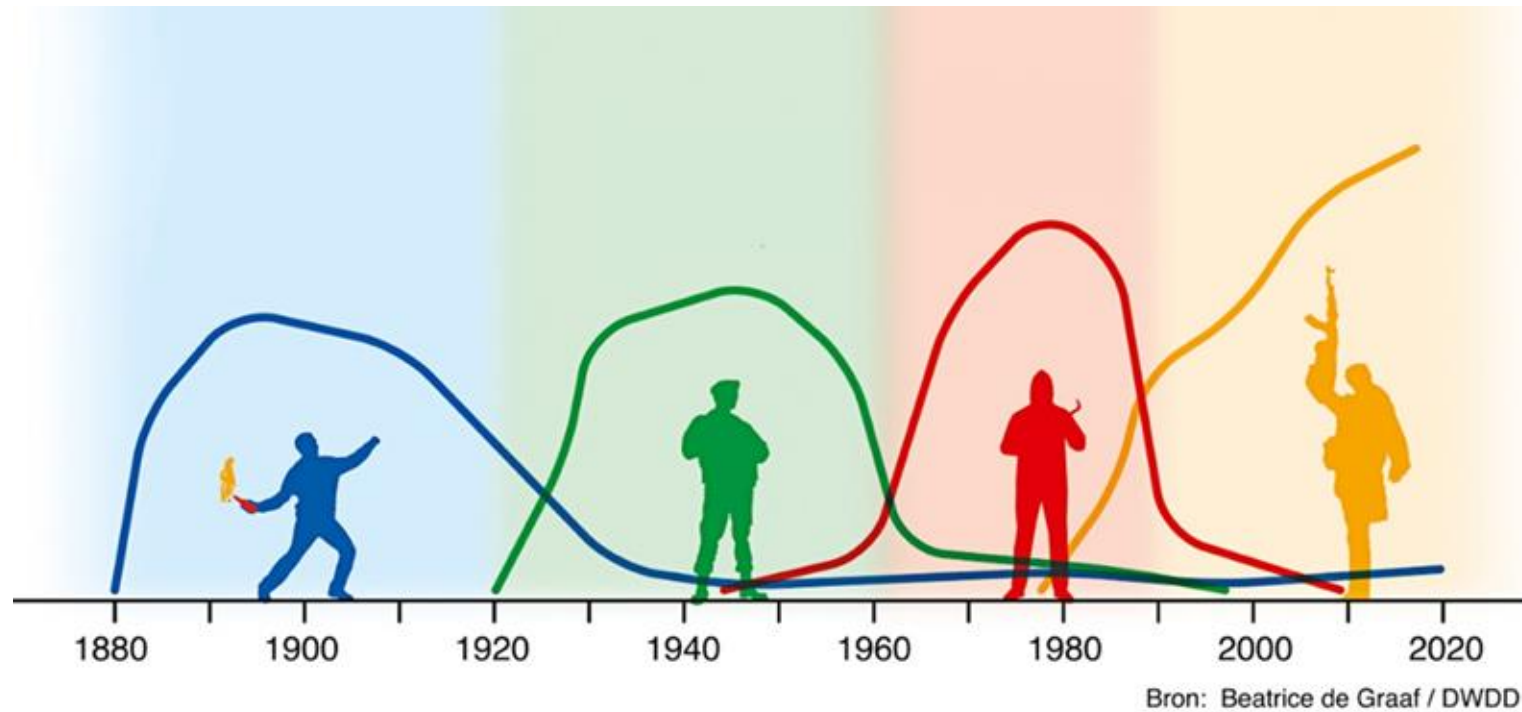
Vraag 1:

Is terrorisme ouder dan 100 jaar?

Groen = ja

Rood = nee

Terrorisme komt en gaat in verschillende golven

Het bestaat al meer dan **100** jaar

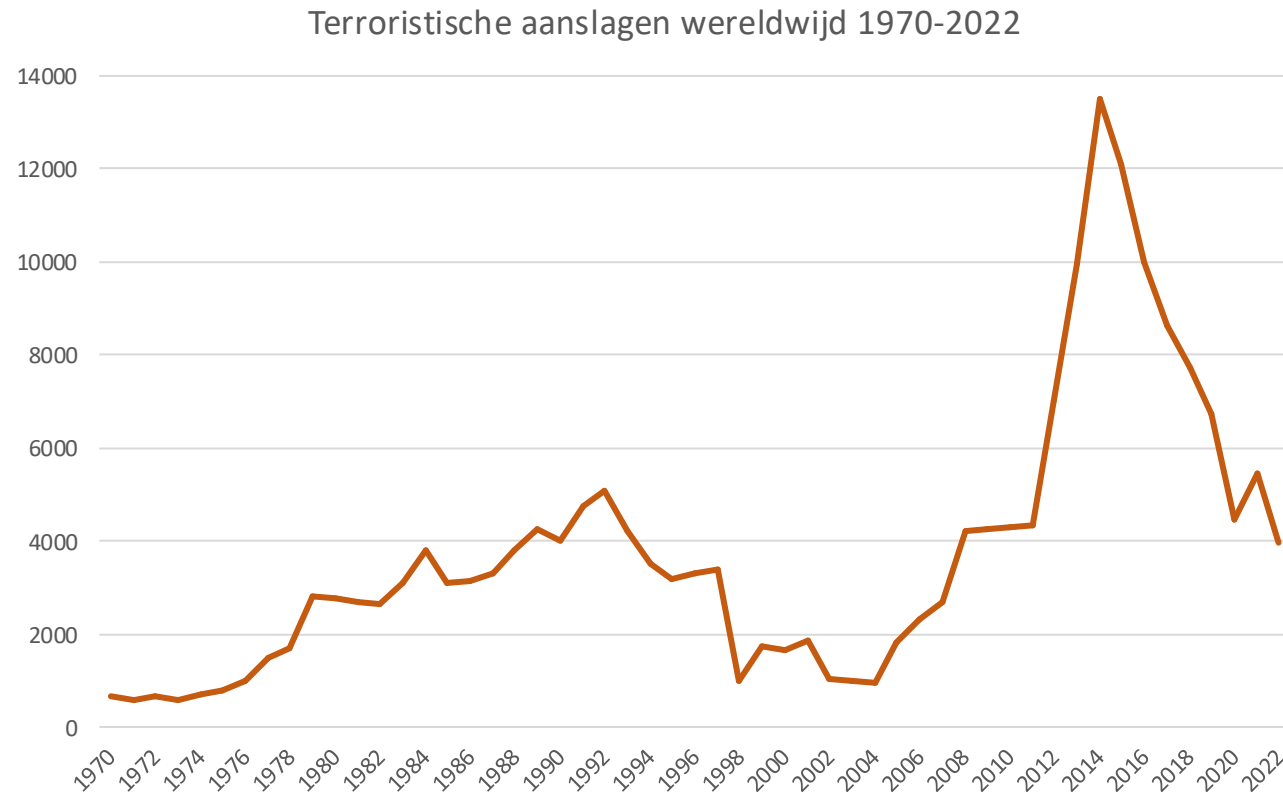
Vraag 2:

Neemt het aantal aanslagen wereldwijd toe, of neemt het aantal af?

Groen = toe

Rood = af

Figuur 1: Aantal terroristische incidenten wereldwijd 1970-2022

Bron: GTI 2012-2023 / GTD

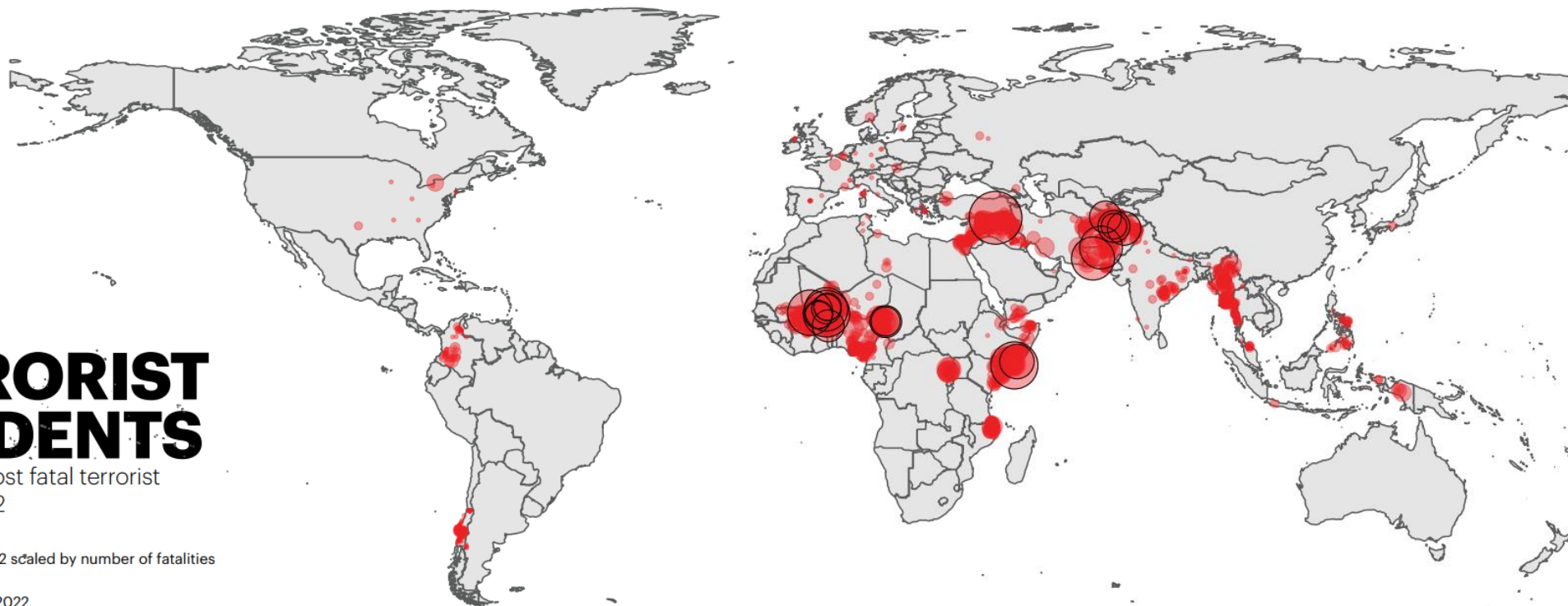
Figuur 2: Terroristische activiteit 2022

TERRORIST INCIDENTS

The twenty most fatal terrorist attacks in 2022

 All attacks in 2022 scaled by number of fatalities

 Worst attacks in 2022

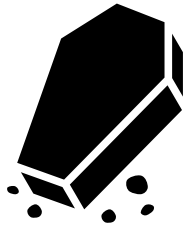

Bron: GTI 2023

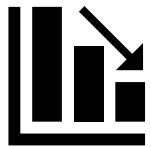

Vraag 3:

Hoeveel terrorismeslachtoffers zijn er in Nederland gevallen sinds 2000?

- ❖ 2000 – nu <10 doden
 - ❖ Pim Fortuyn 2002
 - ❖ Theo van Gogh 2004
 - ❖ Tramaanslag Utrecht 2019 (4 personen)
 - ❖ Meraanval Erasmusbrug 2024

- ❖ NCTV dreigingsniveau op 4 (substantieel)

**OM: met aanhouding 9
verdachten is terroristische
dreiging afgewend**

**‘Opgepakte
terreurverdachten
Eindhoven hadden
Rutte, Baudet en
Wilders in vizier’**

**Zeven mannen aangehouden voor
plannen 'grote terroristische
aanslag' in Nederland**

Wat kunnen wij doen tegen terrorisme?

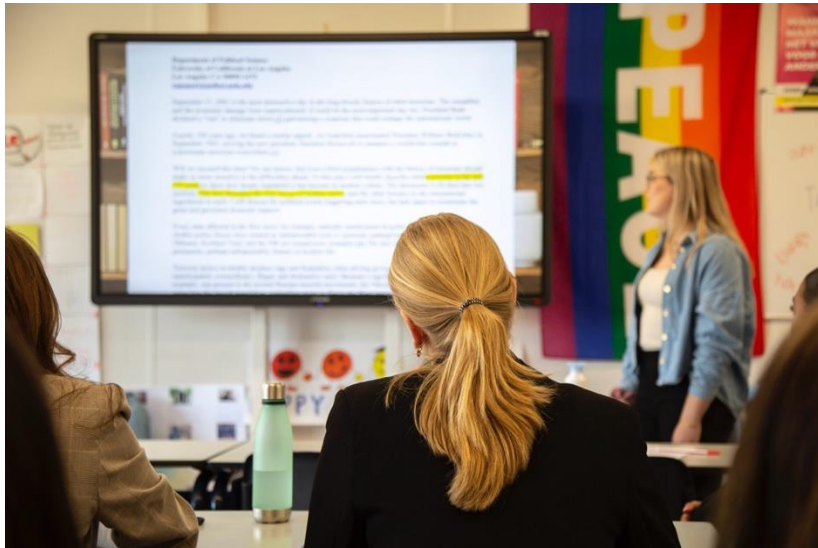
Nederland

School

Zelf

Wat kun je zelf doen tegen terrorisme?

- ❖ **Overheid, veiligheidsdiensten** en **individuen** (jijzelf!) spelen samen een rol om terrorisme tegen te gaan.
- ❖ Laat je niet **onnodig bang maken**.
- ❖ Geef terroristen **niet meer aandacht** dan ze verdienen.
- ❖ Terroristen willen **verdeeldheid creëren**. Zoek dus naar **overeenkomsten, respecteer** meningen en **praat ruzies uit**.

Onderzoek naar de impact van TerInfo's workshop 'Wat is terrorisme?' op de angst van leerlingen

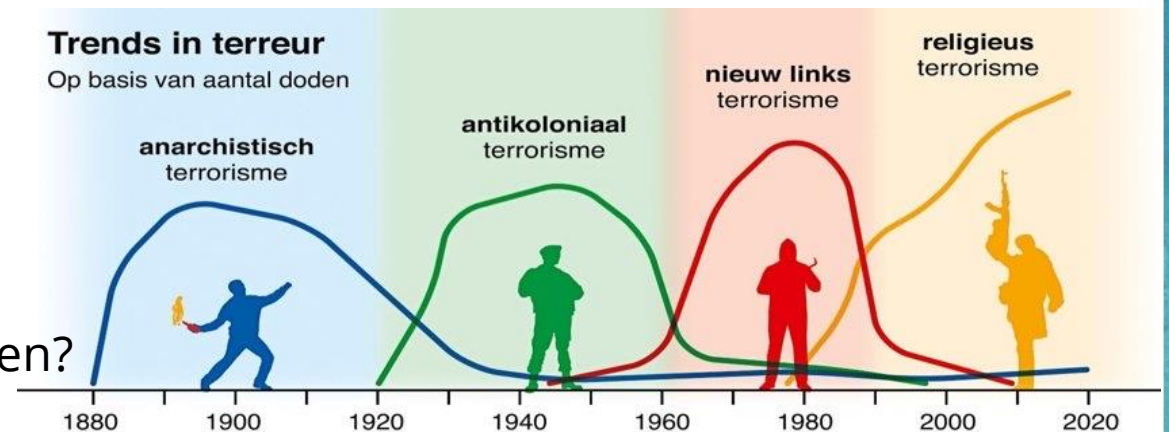
- 🔍 Indicaties welke delen van de workshop/mechanismen bijdragen aan het afnemen van de angst

3 typen kennis

- ① **Feiten en cijfers over de daadwerkelijke dreiging van terrorisme**
> Rationele controle over een emotioneel vraagstuk

- ② **Terrorisme plaatsen in een historisch overzicht**
Golventheorie D. Rapoport, (UCLA, 2002)

- ③ **Handelingsperspectief bieden**
Wat kunnen ze zelf doen?
Wat kunnen politie/veiligheidsdiensten doen?

Resultaten

Significante verschillen in iedere variabele

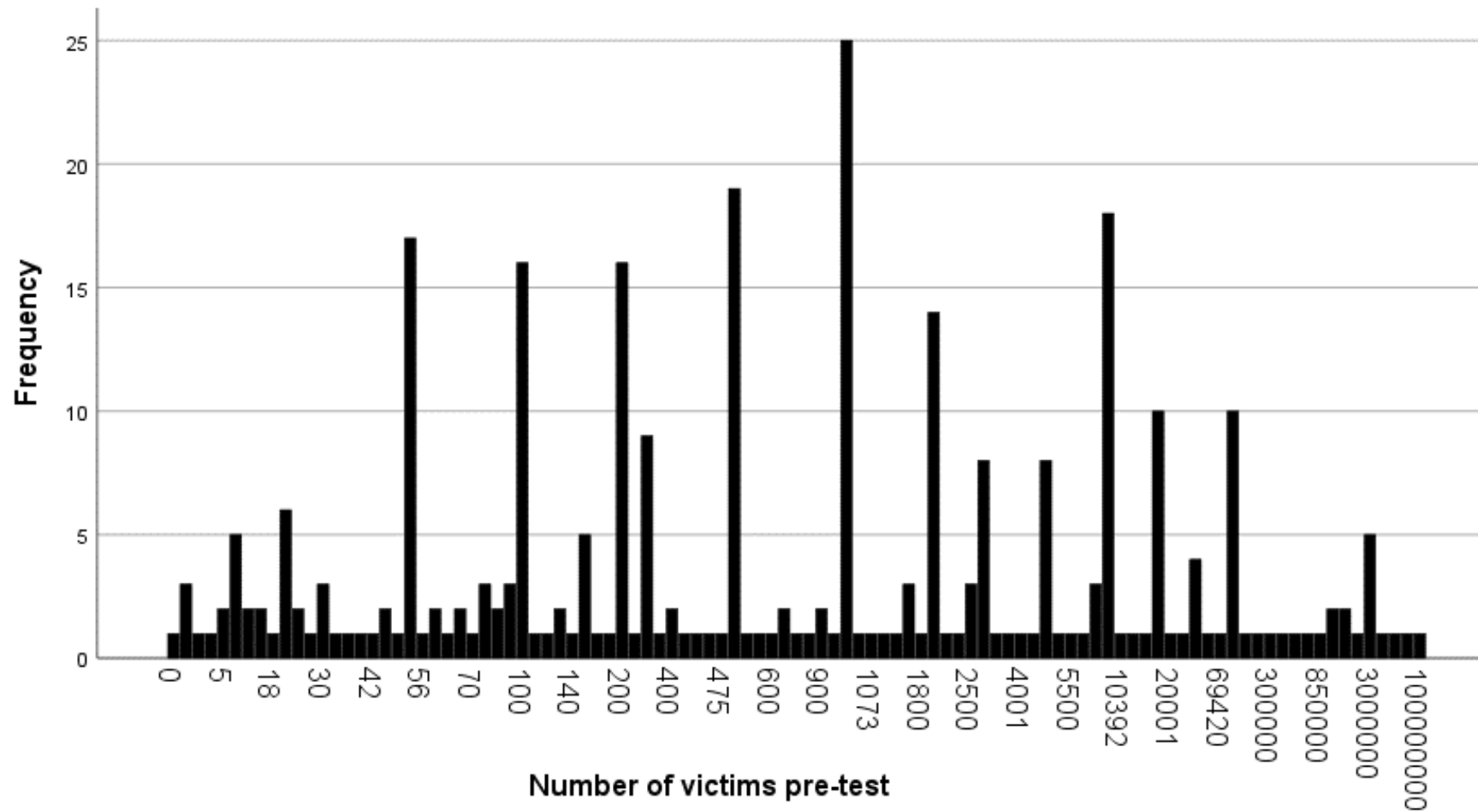
- Statistische kennis
- Historische kennis
- Ervaren controle
- Angst

Statistische kennis

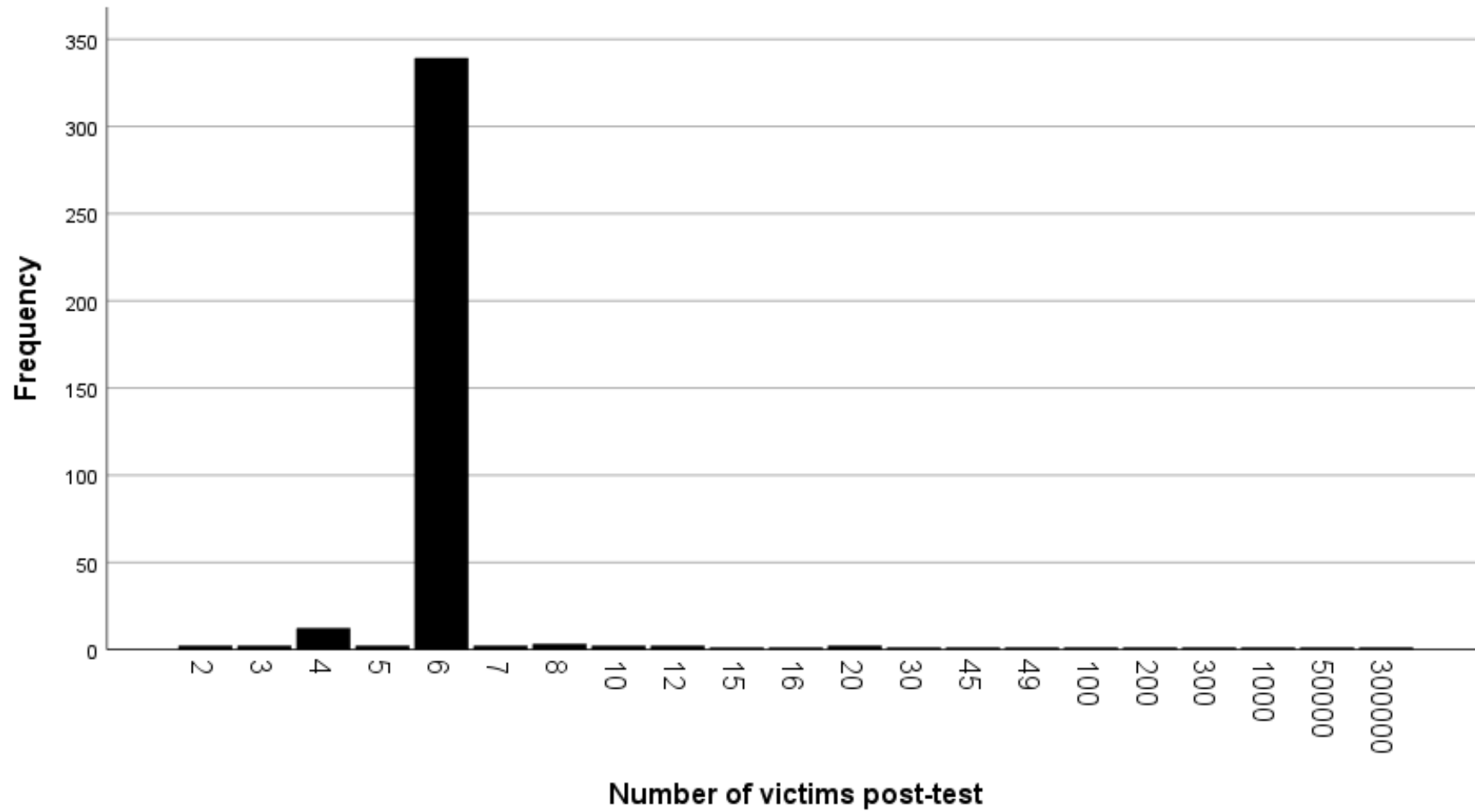
‘Despite some of the things that happen, the Netherlands is actually quite a safe country.’

‘When you see figures like this, you might find it much less scary.’

Resultaten

Resultaten

Historische kennis

‘If you see that every time it [terrorist wave] stops, then you can also assume it will stop again now.’

‘When you learn about the history of terrorism, you learn that there is not a particular group that commits terrorism and not a particular kind of terrorism.’

Handelingsperspectief

individual versus police/security forces

‘It did surprise me that it [preventing attacks] apparently succeeds more often than it fails. I thought it would be the other way around.’

Angst

*‘It [being victimized by terrorism] is not very likely,
but it can still happen to you.’*

Angst

Indications from qualitative data post-test

Students are less fearful because they have learned...

- ... that the **threat** of terrorism is not as great as they imagined it to be
- ... **lessons** from the **Waves Theory**
- ... **police** and **security forces** have **prevented attacks** in the past

- Historische achtergrond en context
- Pedagogische handvatten
- Werkvormen

UITGELICHT ARTIKEL

Hoe bespreek je de oorlog in Iran?

In de ochtend van 28 februari 2026 voerden Israël en de Verenigde Staten een serie aanvallen uit op Iran. De aanvallen volgden op weken van opgelopen spanningen en dreigen uit te draaien op een regionale brandhaard. Leerlingen krijgen via het nieuws en sociale media veel mee over deze oorlog, maar de kans is groot dat het [...]

[Lees meer...](#)

Account aanvragen?
Aanmelden op ter-info.nl.